

Til:	Programrådet i samfunnsgeografi
Fra:	Stipendiat Marielle Stigum Gleiss og stipendiat Annika Wetlesen
Sakstype:	Diskusjonssak
Møtedato:	27. januar 2010
Notatdato:	7. desember 2009
Saksbehandler:	Målfrid Hoaas

Sak 10/10: Seminarundervisningen på samfunnsgeografi

1. Innledning

Vi har et relativt godt seminartilbud på samfunnsgeografi. Det er mye som fungerer bra, men også rom for forbedringer. Dette notatet går igjennom organiseringen av seminarundervisningen og de metodene vi benytter på BA- og MA-nivå, løfter fram det som fungerer bra og kommer med forslag til hva som kan forbedres.

2. Planlegging av seminarundervisningen

Hva gjør vi nå?

- Planleggingen av seminarundervisningen er ofte *ad hoc*, preget av lite langsiktig planlegging og en tendens til at ting faller på plass sent og i feil rekkefølge.

Hva fungerer bra?

- Emner med stor grad av *kontinuitet* i hvem som er emneansvarlig og seminarleder har bedre rutiner for planlegging av seminarundervisningen.
- Det samme har emner med *flere seminarledere*, der minst en har vært seminarleder på emnet tidligere.

Hva kan forbedres?

- Starte planleggingen tidligere og *samkjøre planleggingen* av det faglige opplegget med planleggingen av det administrative / praktiske (sistnevnte bestemmes ofte lenge før semesterstart og legger føringer for det faglige opplegget, på godt og vondt).
- Bedre *samkjøring av forelesningsplan og seminarplan*. Mange seminaropplegg krever at studentene har gjennomgått stoffet på forelesning, og seminarene bør derfor legges etter forelesning.
- *Bruke læringsmålene* (kunnskaps, ferdighets- og holdningsmål) mer systematisk i planleggingen av seminarundervisningen.
- *Tettere samarbeid* mellom emneansvarlig, seminarledere og administrasjon for å bedre samkjøringen.
- *Tettere samarbeid* mellom emneansvarlige på ulike emner for å bedre helheten i seminartilbudet både på BA- og MA-nivå, slik at opplegg for ulike emner, samt tidspunkt for ulike eksamener og innleveringer ses i forhold til hverandre.
- Informere seminarledere om *evalueringsresultater*.

3. Rekruttering og opplæring av seminarledere

Hva gjør vi nå?

- Rekrutteringen av seminarleder dels via *emneansvarlig* som spør studenter de kjenner, og dels via *tidligere seminarledere*.

- Opplæringen av nye seminarleder skjer gjennom et *seminarlederkurs* i regi av SV-fakultetet og gjennom *overlapping* fra gammel til ny seminarleder, noen ganger med emneansvarlig involvert.

Hva fungerer bra?

- Seminarundervisning er en fin måte å fylle timeregnskapet på for *stipendiater*, spesielt hvis de kan ha den samme seminarrekke flere ganger.
- *Masterstudentene* som er seminarledere virker faglig flinke og aktive.
- Erfaringen masterstudentene får og samarbeidet mellom masterstudenter og stipendiater *styrker fagmiljøet* ved instituttet og kan (forhåpentligvis) inspirere masterstudenter til å ville fortsette med PhD.

Hva kan forbedres?

- Det hender at nye seminarledere ikke har fått tilbud om seminarlederkurs, så *rutinene* for å sikre dette bør bedres.
- Fakultets kurs har fokus på gruppedynamikk og muntlig deltakelse, men ikke på *utvikling av skriveferdigheter*.
- Per Gunnar Røe har tidligere hatt et *internt opplæringsseminar* for nye seminarleder på samfunnsgeografi. Dette kan gjerne tas opp igjen, men fokus kan kanskje være på det skriftlige for ikke å overlappe med fakultetets kurs.

4. Metoder

Hva gjør vi nå?

- Metoder rettet mot å utvikle skriveferdigheter:
 - *Skrive oppgave i gruppe*: 2-4 studenter skriver en oppgave på 4-8 sider om et pensumrelatert tema.
 - *Skrive disposisjon til individuell semesteroppgave*: hver enkelt student skriver en 1-sides skisse (tema, problemstilling, teori, case).
 - *Skrive opponentkommentar*: studentene (i gruppe eller individuelt) opponerer på en gruppeoppgave eller oppgavedisposisjon.
 - *Skrive kronikk*: skrive individuelle utkast til kronikk som bearbeides etter opponentkommentarer.
- Metoder rettet mot å utvikle muntlige ferdigheter:
 - *Muntlig presentasjon i gruppe*: en gruppe på 2-5 studenter holder en 10-30 min presentasjon om et pensumrelatert tema. Presentasjonen kan også være individuell.
 - *Film og diskusjon*: studentene ser en kort film om et pensumrelatert tema og diskuterer filmen med utgangspunkt i spørsmål som seminarleder har forberedt.
 - *Diskusjon*: studentene (i plenum eller mindre grupper) diskuterer spørsmål som studentene selv eller seminarleder har lagt om et pensumrelatert tema.
 - *Oppgaveløsning*: studentene jobber med tidligere eksamensoppgaver eller liknende oppgaver i grupper og setter opp et løsningsforslag i plenum.

Hva fungerer bra?

- Det brukes en rekke forskjellige metoder på seminarene, noe som er bra for å skape *variasjon* for studentene slik at ikke alle seminarene har samme opplegg.

- Det er ofte gode diskusjoner og god stemning i seminargruppene, og mange studenter bidrar aktivt. Men *gruppedynamikken* varierer og betyr mye for hvor 'godt' seminaret blir.
- Vi har gode erfaringer med å gi studentene beskjed om at de må *møte opp på 1. seminar* eller gi beskjed til seminarleder på e-post for å bli plassert i en gruppe / satt på lista for obligatoriske seminaraktiviteter.
- *Obligatoriske seminaraktiviteter* (eks. skrive gruppeoppgave eller disposisjon) sikrer bedre oppmøte på seminarene og at studentene er bedre forberedt. Samtidig krever det at kommunikasjon om hva som er obligatorisk blir gitt studentene så tidlig som mulig, helst når de melder seg opp til emnet før semesterstart.
- *Oppponering i grupper*: å gå gjennom alle oppgaver og opponertkommentarer i plenum tar tid hvis mange legger fram hver gang. Oppponering i grupper (der halvparten har skrevet noe og halvparten opponerer) gir mer tid til diskusjon, og seminarleder er fri til å gå rundt i gruppene og gi kommentarer.

Hva kan forbedres?

- Selv om ulike metoder benyttes, er det rom for mer *kreativitet* og *variasjon* i seminaroppleggene.
- På BA-nivå kan visse *fagkombinasjoner* gi studentene lite skrivetrening. Det er derfor viktig å sikre at det blir gitt opplæring i akademisk skriving i hvert fall på ett av emnene det er sannsynlig at studentene har i sin fagkombinasjon.
- Arbeide mer systematisk med skriving både på BA- og MA-nivå.
BA-nivå:
 - Utvikle bedre opplegg for *skrivetrening* der studentene får økt forståelse for skriveprosessen og bedre tilbakemelding på det de leverer. Samtidig er det viktig at dette ikke blir en ekstra tidsbelastning for seminarleder, men at tiden i stedet utnyttes annerledes og på en bedre måte.
 - I boka Siri Eriksen har vært med å skrive¹, gis det noen gode tips til hvordan studentenes framstillingsevne kan utvikles *gradvis* fra enkle oppgaver, som å redegjøre for et begrep eller hovedpunktene i en teori, til å sammenlikne to teorier. En slik progresjon vil styrke mestringsfølelsen til studentene og bevisstgjøre dem i læringsprosessen.
 - Et alternativ til gruppeoppgaver kan da være korte *notater* på to sider som to studenter skriver sammen. Det forventes at normene for faglig framstilling og kildehenvisning følges. For eksempel kan den første gruppa jobbe med å redegjøre for begreper, den neste forklare en teori, den tredje sammenlikne to teorier, den fjerde kritisere teoriene etc.
 - Mer vekt på *opponentkommentarene*: klarere retningslinjer for og trening i hva en god opponentkommentar er. Hvis kommentarene leveres skriftlig, bør man bli bedt om å revidere en opponentkommentar som ikke er gjennomarbeidet nok.
- MA-nivå:
 - *Felleskurs* for alle om skriving av masteroppgave.
- Mer vekt på muntlige presentasjoner:
 - BA-nivå: lage en *mal* med tips for studentene og bedre rutiner for tilbakemelding fra seminarleder.
 - MA-nivå: Felleskurs i *presentasjonsteknikk* og individuell *presentasjon* av prosjektet/foreløpige funn for andre medstudenter + en senior innen kjerneområdet (BR og UPM).

¹ Risan, L. et al. 2009. *Håndbok for ferske forelesere*. Universitetsforlaget, Oslo. s. 95.

- Øke deltakelsen på seminarene:
 - Overveie økt bruk av *obligatoriske* seminaraktiviteter (som krever at studentene deltar)
 - Arbeide med å utvikle *solidaritet* (= strategisk egeninteresse) blant studentene.
 - Kommunisere tydeligere på første seminar *hva* opplegget er og *hvorfor* studentene har interesse av å komme: arbeide med læringsmålene, forberedelse til eksamen og utvikle ferdigheter som er nyttige i arbeidslivet.
 - Per Gunnar Røe har laget en '*kontrakt*' som formaliserer gjensidige forpliktelser i forbindelse med seminarene og kommuniseres til studentene på første seminar. Dette kan tas i bruk på alle seminarer, slik at studentene møter de samme forventningene på alle emner.

5. Konklusjon

Seminarundervisningen er en viktig del av undervisningstilbudet på samfunnsgeografi. Et mer systematisk arbeid med dette tilbudet vil kunne bidra til bedre kvalitet på undervisningen vår. Det er rom for forbedring når det gjelder å bruke læringsmålene aktivt i seminarundervisningen, utarbeide bedre opplegg for skrivetrening, samt å utvikle tettere samarbeid mellom emneansvarlige på ulike emner og mellom emneansvarlig, seminarleder og administrasjon innen hvert enkelt emne. Et tettere samarbeid vil kunne gjøre det pedagogiske opplegget mer helhetlig.